

Examen VMBO-GL en TL
2005

tijdvak 2
dinsdag 21 juni
9.00 – 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 41 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 55 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE KOUDE OORLOG

+

NEDERLAND EN DE VERENIGDE STATEN NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

- Gebruik bron 1.*
- 1p ● 1 De bron maakt duidelijk dat de regering van een land een bepaalde verandering wil. Welke combinatie past bij de bron?
land:	op welk gebied verandering gewenst:	toekomstige maatschappijvorm:
A Sovjetunie	economisch	communisme
B Sovjetunie	politiek	kapitalisme
C Verenigde Staten	economisch	communisme
D Verenigde Staten	politiek	kapitalisme
- Gebruik bron 2.*
- 1p ○ 2 → Geef één reden waarom Stalin, ondanks eerder gemaakte afspraken, bezoeken van Britse delegaties heeft afgewezen.
- Gebruik nogmaals bron 2.*
- 1p ● 3 Ondanks zijn bezorgdheid noemt Churchill Stalin toch 'beste vriend'. Waarom noemt hij hem een vriend?
- A omdat Churchill en Stalin al politieke vrienden waren zolang ze aan de macht waren
  - B omdat Churchill en Stalin de invoering van democratieën in Oost-Europa heel belangrijk vonden
  - C omdat Churchill en Stalin enkele jaren hebben samengewerkt tijdens de Tweede Wereldoorlog
  - D omdat Churchill en Stalin over de belangrijkste politieke onderwerpen hetzelfde dachten
- Gebruik bron 3, 4 en 5.*
- 1p ○ 4 → Zet de drie bronnen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.
- Doe het zo:*
eerst ..., dan ... en ten slotte ... (schrijf nummers op)
- Gebruik bron 6.*
- 1p ○ 5 Deze bron is kenmerkend voor de manier waarop de meeste Nederlanders in de jaren vijftig dachten over de internationale politieke verhoudingen.
→ Geef een reden waarom.
- 1p ● 6 De 'Ostpolitik' rond 1970 was een toenaderingspoging tussen twee landen om de onderlinge spanningen te verminderen.
Tussen welke twee landen vond deze toenadering plaats?
- A tussen de BRD (West-Duitsland) en de Sovjetunie
  - B tussen de DDR (Oost-Duitsland) en de Verenigde Staten
  - C tussen de Sovjetunie en de DDR (Oost-Duitsland)
  - D tussen de Verenigde Staten en de BRD (West-Duitsland)

- Gebruik bron 7.*
- 2p ○ 7 Zowel de **afbeelding** als het **gebruik** van de postzegel kunnen als propagandamiddel gezien worden.
 → Geef van beide aan hoe ze als propagandamiddel gebruikt kunnen worden.
Doe het zo:
 de afbeelding: ...
 het gebruik van de postzegel: ...
- Gebruik bron 8 en 9.*
- 1p ○ 8 De tekst en de afbeelding vertonen overeenkomsten.
 → Combineer een zin uit de tekst met een onderdeel van de prent.
Doe het zo:
 Zin ... (vul regel in) hoort bij ... (vul onderdeel van de prent in).
- 2p ○ 9 De mening van veel Nederlanders over de Amerikaanse betrokkenheid in Vietnam veranderde door de manier waarop de media verslag deden van de oorlog in Vietnam.
 → Geef **twee** voorbeelden van de manier waarop de media dat deden.
- 2p ○ 10 Hieronder staan vier beweringen over politieke stromingen in Nederland in de jaren vijftig en zestig:
- 1 De liberalen zagen in de jaren vijftig de Verenigde Staten als de verdedigers van de vrije wereld.
  - 2 De meeste confessionelen stonden in de loop van de jaren zestig als gevolg van het verloop van de oorlog in Vietnam niet meer achter de Amerikaanse politiek.
  - 3 De communisten stonden in de jaren vijftig niet achter de politieke ideeën van de Verenigde Staten. In de jaren zestig veranderde hun mening en werden ze voorstander van de Amerikaanse politiek.
  - 4 De sociaal-democraten stonden in de jaren zeventig kritisch tegenover de NAVO, maar ze bleven het Nederlandse lidmaatschap hiervan steunen.
- Geef per bewering aan of die **juist** of **onjuist** is.
Doe het zo:
 Bewering 1 is ... (vul in: juist of onjuist).
 (enz. tot en met bewering 4)
- 2p ○ 11 In de jaren vijftig en zestig was er sprake van amerikanisering van de Nederlandse samenleving. Sommige Nederlanders hebben de amerikanisering van de samenleving als positief ervaren, anderen als negatief.
 → Geef een voorbeeld van amerikanisering van de Nederlandse samenleving. Geef bij dat voorbeeld aan waarom sommige Nederlanders **positief** dachten over deze amerikanisering en andere Nederlanders **negatief**.
Doe het zo:
 amerikanisering: ... (geef voorbeeld)
 positief: ... (geef reden)
 negatief: ... (geef reden)
- Gebruik bron 10, 11, 12, 13 en 14.*
- 3p ○ 12 → Geef per bron aan of deze kenmerkend is voor een opvatting van het Westen of voor een opvatting van het Oosten tijdens de Koude Oorlog.
Doe het zo:
 Bron 10 is kenmerkend voor ... (kies uit: Westen of Oosten)
 (enz. tot en met bron 14)

Gebruik bron 15.

- 1p ○ 13 → Geef één reden waarom de Verenigde Staten wel geld maar geen militaire steun gaven aan de tegenstanders van de Sovjetunie in Afghanistan.

- 1p ○ 14 Er zijn mensen die beweren dat de inval in Afghanistan voor de Sovjetunie dezelfde onbedoelde gevolgen had als de oorlog in Vietnam voor de Verenigde Staten. De Sovjetunie en de Verenigde Staten hebben deze oorlogen verloren.
→ Noem nóg een onbedoeld gevolg van deze oorlogen dat voor beide landen geldt.

Gebruik bron 16.

- 1p ○ 15 De foto is kenmerkend voor de Sovjetunie in de tijd van de nieuwe politiek van perestrojka en glasnost.
→ Noem een kenmerk van deze nieuwe politiek dat op de foto te zien is.

Gebruik bron 17.

- 1p ○ 16 De prent werd door president Gorbatsjov van de Sovjetunie aangeboden aan president Bush (senior) van de Verenigde Staten in september 1990. De prent laat een bepaalde visie zien op het einde van de Koude Oorlog.
→ Geef een politieke reden waarom Gorbatsjov juist deze prent aanbood aan de Amerikaanse president.

Gebruik nogmaals bron 17.

- 2p ○ 17 → Leg uit dat de Amerikaanse visie op het einde van de Koude Oorlog anders was dan de visie die uit de bron blijkt.

Doe het zo:

de Amerikaanse visie is ...

terwijl de visie volgens de bron is ...

- 2p ○ 18 Voor een praktische opdracht kies je het thema Koude Oorlog. Je onderzoekt de bewapeningspolitiek tijdens de Koude Oorlog. Je gaat nu de conclusie van je werkstuk schrijven waarin je antwoord geeft op de volgende vraag: 'Vind jij dat de bewapeningspolitiek van het Westen, achteraf gezien, een juiste beslissing is geweest?'
→ Schrijf die conclusie waarbij je twee verschillende politieke en/of economische argumenten gebruikt.

Doe het zo:

Het was een juiste/onjuiste (maak een keuze) beslissing, omdat ... en omdat ... (geef twee verschillende politieke en/of economische argumenten).

Gebruik bron 18.

- 1p ○ 19 → Leidt volgens de tekenaar de Duitse eenwording tot een betrouwbaar Duitsland? Leg je antwoord uit met behulp van de bron.

Gebruik nogmaals bron 18.

- 1p ○ 20 → Heeft de tekenaar gelijk gehad met zijn visie op de Duitse eenwording als het gaat over de periode 1989-2000? Leg je antwoord kort uit.

DE INDUSTRIËLE SAMENLEVING IN NEDERLAND

+

DE VERHOUDING MENS EN MILIEU

- 1p ○ 21 → Geef één voorbeeld van aantasting van het milieu door menselijk ingrijpen in Nederland uit de periode **vóór** de Industriële Revolutie.
- Gebruik bron 19.*
- 1p ● 22 Welke bewering over de bron is juist?
- A De bron is kenmerkend voor de tijd rond 1850, want toen waren er nog geen fabrieken die het werk van de molens overnamen.
  - B De bron is kenmerkend voor de tijd rond 1850, want toen werd de windmolen uitgevonden en rond de steden neergezet.
  - C De bron is kenmerkend voor de tijd rond 1900, want toen begon de industrialisatie van Nederland met het gebruik van de windmolen.
  - D De bron is kenmerkend voor de tijd rond 1900, want toen stapten de fabrikanten over op goedkope en milieuvriendelijke aandrijfkracht.
- Gebruik bron 20.*
- 1p ● 23 Waarom maakte de Nederlandse bijdrage in Londen en Parijs zo weinig indruk?
- A Omdat de Britten en Fransen jaloers waren. De Nederlandse industrie maakte producten van grote kwaliteit.
  - B Omdat Groot-Brittannië en Frankrijk industrieel al verder ontwikkeld waren. Deze ontwikkeling kwam in Nederland pas later op gang.
  - C Omdat Nederland al lang geleden was begonnen met industrialiseren. De Nederlandse fabrieken waren daardoor niet modern maar verouderd.
  - D Omdat Nederland een concurrent was van Groot-Brittannië en Frankrijk. De Nederlandse industrie produceerde tegen lage kosten.
- 1p ○ 24 In 1848 werden de leerlingen van een armenschool in Amsterdam door een bestuurder als volgt toegesproken: "Wees tevreden in de stand waarin God U plaatste, met Uw geringe betekenis."
→ Geef één reden waarom deze uitspraak kenmerkend is voor de sociale verhoudingen rond 1850.
- Gebruik bron 21.*
- 1p ● 25 Waarom hadden veel ouders kritiek op deze wet?
- A omdat arme gezinnen de inkomsten van werkende kinderen hard nodig hadden om in leven te blijven
  - B omdat boeren hun kinderen onder de twaalf jaar niet meer op hun bedrijf mee mochten laten werken
  - C omdat kinderen verplicht werden tot hun twaalfde jaar onderwijs te volgen
  - D omdat ouders hun kinderen onder de twaalf jaar niet meer konden dwingen huishoudelijk werk te verrichten
- Gebruik nogmaals bron 21.*
- 1p ○ 26 → Geef één reden waarom een uitzondering werd gemaakt voor kinderen die tegen betaling huishoudelijk werk verrichtten.

- Gebruik nogmaals bron 21.*
- 1p ○ 27 In artikel 2 worden twee vormen van kinderarbeid genoemd die toegestaan bleven. Toch was het de bedoeling van de wet om kinderen te beschermen tegen werken op jonge leeftijd.
→ Tegen welke vorm van kinderarbeid was de wet in het bijzonder gericht?
- Gebruik bron 22.*
- 1p ○ 28 → Is de titel die de tekenaar aan deze prent gaf **werkelijk gemeend** of **spottend bedoeld**? Verklaar je antwoord met een onderdeel van de bron.
Doe het zo:
De titel is werkelijk gemeend / spottend bedoeld (maak een keuze), want ... (volgt verklaring).
- Gebruik bron 23, 24 en 25.*
- 2p ○ 29 Enkele beroepsnamen:
– arbeider
– dienstbode
– interieurverzorgster
– milieumedewerker
– productiemedewerker
– straatveger
→ Plaats bij elke afbeelding **twee** van de bovenstaande beroepsnamen: de naam die voor dat beroep werd gebruikt **in de 19e eeuw** én de naam voor dat beroep **tegenwoordig**. **Let op!** Alle beroepsnamen mogen slechts één keer gebruikt worden.
Doe het zo:
bij bron 23: oude beroepsnaam ... ; nieuwe beroepsnaam: ... .
(enz. voor bron 24 en 25)
- Gebruik nogmaals bron 23, 24 en 25.*
- 1p ○ 30 → Geef per bron aan of de afbeelding hoort bij de situatie aan het eind van de 19e eeuw of aan het eind van de 20e eeuw.
Doe het zo:
Bron 23 hoort bij de situatie aan het eind van de 19e/20e eeuw (maak een keuze).
(enz. voor bron 24 en 25)
- 1p ○ 31 Het bewaren en onderhouden van industriële monumenten kost veel geld. Veel mensen vinden industriële monumenten mooi en leuk.
→ Noem een **andere** reden waarom veel mensen het de moeite waard vinden om industriële monumenten te behouden.
- Gebruik bron 26.*
- 1p ○ 32 → Wat wordt bedoeld met de zin 'Als je voor een dubbeltje geboren bent, bereik je nooit een kwartje'?
- Gebruik nogmaals bron 26.*
- 1p ○ 33 → Geef een reden waarom de **strekking** van dit liedje de mensen tegenwoordig niet meer zo aanspreekt als in de jaren dertig.
- Gebruik bron 27.*
- 2p ○ 34 → Noem **twee** verschillende oorzaken voor de ontwikkeling die in de bron wordt weergegeven.

Gebruik nogmaals bron 27.

- 1p ○ 35 De ontwikkeling die in de bron wordt weergegeven heeft verschillende gevolgen.
→ Noem één gevolg voor het milieu op lange termijn.

Gebruik bron 28.

- 1p ● 36 Wat wilde de overheid met de campagne 'Marie, word wijzer!' bereiken?
A dat vrouwen huishoudelijk onderwijs zouden volgen
B dat vrouwen meer onderwijs zouden volgen
C dat vrouwen minder zouden gaan werken
D dat vrouwen op latere leeftijd zouden gaan trouwen

Gebruik bron 29.

- 2p ○ 37 → Geef een verklaring voor de ontwikkeling van de beroepsbevolking werkzaam in de **industrie** tussen **1850 en 1900**.
→ Geef daarna een verklaring voor de ontwikkeling van de beroepsbevolking werkzaam in de **landbouw** tussen **1900 en 2000**.

Gebruik bron 30, 31, 32, 33, 34 en 35.

- 3p ○ 38 Drie jaartallen:
– 1870
– 1930
– 1980
→ Geef per jaartal aan welke **twee** bronnen kenmerkend zijn voor het industrialisatieproces van Nederland **in die tijd**.

Doe het zo:

Bij 1870 horen bron ... en bron ... (vul twee bronnummers in).
(enz. voor de andere twee jaartallen)

Gebruik bron 36.

- 1p ○ 39 In de jaren zeventig waren er mensen die vonden dat onbeperkte economische groei nodig was.
→ Past deze bron bij de opvatting van deze mensen? Verklaar je antwoord.

Gebruik bron 36 en 37.

- 1p ● 40 De poster van de Aktie Strohalm (bron 37) is een reactie op de overheids campagne 'Verstandig met energie' (bron 36).
Waar wil deze poster van de Aktie Strohalm de aandacht op vestigen?
A op de actie van de overheid tegen energieverpilling
B op de noodzaak van andere keuzes door overheid en consument
C op de overheidsbemoeienis met het bedrijfsleven
D op het gevaar van koopkrachtverlies voor de consument

- 2p ○ 41 Een groot deel van de Nederlandse bevolking had in de jaren zeventig en tachtig van de 20e eeuw een afkeer van kernenergie. Toch besteedde de overheid veel geld aan onderzoek en projecten op het gebied van kernenergie.
→ Geef **twee** redenen waarom de overheid de ontwikkeling van kernenergie in Nederland bevorderde.